

ANADOLU YAKIN DOĞU ARAŞTIRMALARI MERKEZİ
مركز الأناضول لدراسات الشرق الأدنى
ANADOLU CENTER FOR NEAR EAST STUDIES

İsrail'in Gözünden Körfez ve Türkiye

10 - 16 Nisan 2022

ANADOLU YAKIN DOĞU ARAŞTIRMALARI MERKEZİ
مركز الأناضول لدراسات الشرق الأدنى
ANADOLU CENTER FOR NEAR EAST STUDIES

İsrail'in Gözünden Körfez ve Türkiye

10 - 16 Nisan 2022

Tüm telif hakları AYAM'a aittir © 2022

www.ayam.com.tr

ayam@ayam.com.tr

+ 90 212 487 00 01

+ 90 549 601 40 44

Bahçeşehir 1. Kısım
Albatros Sk.
Villa No:2
34488

Başakşehir/İstanbul

[AyamMerkezi_TR](https://twitter.com/AyamMerkezi_TR)

İsrail Basını ve Araştırma Merkezlerinde Körfez ve Türkiye Hakkında Çıkan Yayınlar

“Yedi Yıl Sonra: Yemen’deki Savaş Bitmek Üzere mi?” başlığıyla INSS’te yayımlanan yazıda şu hususlara dikkat çekiliyor:^[1]

- Yemen Savaşının bitmeye yakın olduğuna işaret eden önemli gelişmeler olarak şunlar zikrediliyor:
 - Cumhurbaşkanı Hadi ve yardımcısı Ali Muhsin el-Ahmer’in istifa ederek yetkilerini Başkanlık Konseyine devretmesi
 - Körfez ülkelerinin Yemen’in yeniden inşası için açıkladıkları yardım planları
 - Ramazan ayının başında yürürlüğe giren ateşkesin devam etmesi
 - Karşılıklı büyük çaplı esir takasları
- Cumhurbaşkanı Hadi ve yardımcısı Ali Muhsin el-Ahmer’in istifası, çözümün önündeki iki engelin ortadan kalkması olarak yorumlanıyor ve ikiliyi istifaya götüren süreçte Körfez ülkelerinin büyük baskısı olduğu vurgulanıyor.

● **Husiler ile Suudi Arabistan öncülüğündeki Arap Koalisyonu arasında imzalanan ateşkes hakkında şu bilgilere yer veriliyor:**

- Önemli ancak kırılabilir bir adım. Marib kentindeki ihlaller ateşkesin kırılabilirliğine işaret ediyor.
- Suudi Arabistan, Husilere yönelik hava ve deniz ablukasını hafifletiyor. Bu minvalde petrol tankerlerinin Hudayda Limanına girişine izin verildi ve Sana Havalimanının Kahire ve Amman'a ticari uçuşlara açılması bekleniyor.
- Çatışmalardaki azalma ile hava ve deniz ablukasının kısmen kaldırılması karşılıklı esir takaslarına olanak sağladı. Esir takasları aşamalı olarak gerçekleştirilecek.

● **Mevcut uzlaşma arayışlarının geçmiş dönemlerdeki uzlaşma arayışlarından farklı olmadığı, 2021 ve 2018 yıllarında da benzer biçimde karşılıklı esir takasları ve ablukanın hafifletilmesi tekliflerinin gündeme geldiği ancak bu çabaların başarıya ulaşmadığı vurgulanıyor.**

● **Tarafları mevcut koşullarda ateşkese iten sebepler olarak şunlara yer veriliyor:**

- Yemen'deki insani trajediye yönelik uluslararası baskılar
- Husilerin Marib ve çevresinde BAE destekli güçlerin yenilgisine uğraması
- BAE ve Suudi Arabistan'a yönelik Husi saldırıları
- Husilerin roket ve İHA saldırılarına karşı etkili bir savunma sistemi kurmanın zorluğu
- Tahran ile Riyad arasındaki temaslar
- Ukrayna Savaşı nedeniyle Husilerin kontrolündeki bölgelerde artan gıda fiyatları

- **İleriye dönük muhtemel gelişmelerle alakalı şu öngörülerde bulunuluyor:**
 - Başkanlık Konseyinin Yemen'deki tarafları birleştiren yapısı Husileri müzakere masasına oturmaya ikna edebilir.
 - Ancak bir diğer açıdan Husiler, ateşkesten istifade ederek güçlerini artırabilir ve ateşkesin sona ermesiyle petrol zengini Marib kentine yönelik saldırılarını yenileyebilir.
 - Her ne kadar Yemen'in geleceği için farklı vizyonlara sahip olsalar da çeşitli gruplar Husi-karşıtı Başkanlık Konseyinde siyasi açıdan bir araya gelmiştir. Görüşmelerin sonuç vermemesi durumunda -her ne kadar zor olsa da- Suudi Arabistan bu siyasi birliği, Husi-karşıtı bir askeri birliğe çevirmek için uğraşacaktır.
- **İran'ın Husiler üzerindeki nüfuzunun sınırlı olduğu ancak buna rağmen Husilerin İran açısından önemli bir kaldıraç görevi gördüğü ifade ediliyor:**
 - Husilere yönelik İran yardımları, Suudi Arabistan, İsrail ve BAE gibi rakip ülkelere baskı uygulamak için verimli bir araç.
 - Benzer şekilde Husilerle olan bağlantısı İran'ın elini nükleer anlaşma için müzakere halinde olduğu Batı'ya karşı güçlendiriyor.
- **Husilerle uzun süreli bir uzlaşya varılmasının İran ile Husiler arasındaki irtibatı etkileyeceği ve bu durumun Suudi Arabistan'ın lehine olabileceği ifade ediliyor. Ancak Suudi Arabistan'ın Yemen siyaseti üzerindeki geniş etkisi göz önüne alındığından İran'ın Husiler'den desteğini çekmesinin olası görülmediği belirtiliyor.**

“İsrail-Türkiye İlişkilerinde U-Dönüş: İhvancılığın Düşüşü ve İbrahim Anlaşmalarının Yükselişi” başlığıyla Gökhan Çinkara tarafından kaleme alınan yazı Moshe Dayan Ortadoğu ve Afrika Çalışmaları Merkezi tarafından yayımlandı. Yazıda şu noktalara temas ediliyor:[2]

- Yazıda Türkiye ile İsrail arasındaki sorunların yapısal ve kurumsal değil konjonktürel olduğu belirtiliyor. Kırılgan ve istikrarsız olarak nitelenen Türkiye-İsrail ilişkileri açısından Filistin meselesinin uzun yıllardır belirleyici konumda olduğu ifade edilirken ikili ilişkilerdeki bu statükonun yıkılıp yıkılamayacağı konusunda soru işaretleri olduğuna değiniliyor.
- Ekonomik ve bürokratik kaynakların monarkların elinde toplanmasına yönelik bir halk tepkisi olarak tanımlanan Arap Baharının bölgedeki etkilerine değiniliyor:
 - Arap Baharı sebebiyle İhvancılık ideolojisi güç kazanmıştır ve bu durum Ortadoğu monarşilerini ve İsrail'i bu olguya karşı ortak bir cephe oluşturmaya itmiştir.
 - Körfez elitlerinin değerlerinde bir değişim yaşanmıştır. Dış politika belirleme süreçlerinde dini ve etnik yükümlülüklerin yerine ulusal çıkarlar öncelenmeye başlamıştır. Ulusötesi kimlik ve kurumlar devre dışı kalarak ulusal çıkarlar öncelenmeye başlanmıştır.
 - Sonuç olarak Arap Baharı beklenen değişimi sağlayamamış, günün sonunda kazanan ülkeye bağlı ulusal milliyetçilik, kaybeden ise İhvancılık olmuştur.
 - Arap Baharının yerini İbrahim Anlaşmaları almıştır. İsrail ve Körfez liderliğindeki bu girişimin temel amacı İran'ın diplomatik izolasyonu ve askeri yollarla sınırlandırmasıdır.

- **Türkiye'nin dış politikasında görülen değişimle alakalı aşağıdaki değerlendirmelere yer veriliyor:**
 - Türkiye'de hükümetin stratejisi Müslüman Kardeşler kurumuna ve ideolojisine yatırım yapmak yönünde oldu. İsrail ise bölgedeki statükoyu koruma gayesini güttü. Bu durum iki ülke arasında çatışmalara neden oldu.
 - Değerli yalnızlık" ya da "ahlaki dış politika" gibi kavramlar Arap Baharı'ndan sonra değişen bölgesel ittifaklar dengesinin ortasında anlamlarını yitirmeye ve işlevsizleşmeye başladı.
 - İbrahim Anlaşmalarıyla birlikte İsrail, Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri çevresinde yeni bölgesel jeopolitik merkezler oluştu.
 - Türkiye'nin içinde bulunduğu ekonomik durum hem hükümetin hem de seçmenin önceliklerini değiştirdi.
 - Seçmenin önceliklerinin değişmesi dış politikada alternatiflerin söylemlerin üretilmesine olanak sağladı.
- **Türkiye'nin yeni dış politikasının geleceği açısından belirleyici faktörler şu şekilde değerlendiriliyor:**
 - Türkiye'nin İhivancı fikirlerden kurumsal ve kişisel düzeyde kaçınması, İbrahim Anlaşmalarıyla kurulan yeni bölgesel eksene entegrasyonunu kolaylaştıracaktır.
 - Türkiye-İsrail yakınlaşmasının seyri yakınlaşma sürecinde ortaya çıkması beklenen krizlerde her iki tarafın takınacağı tavırla yakından ilgilidir.

“Türkiye ve İsrail: İyimserlik Hakim Olmalı” başlığıyla T.C. Washington Büyükelçisi Hasan Murat Mercan tarafından kaleme alınan yazı Moshe Dayan Ortadoğu ve Afrika Çalışmaları Merkezi tarafından yayımlandı. Yazıda şu noktalara temas ediliyor:^[3]

- Anadolu topraklarında Yahudilerin köklü bir tarihi olduğu belirtilerek aşağıdaki hususlara temas ediliyor:
 - Osmanlı Devleti’nin, İber yarımadasından kaçan Yahudilere kucak açtığı hatırlatılıyor.
 - Yahudilerin Nazi zulmünden kaçışında birçok Türk diplomatın önemli yardımları olduğu, İkinci Dünya Savaşındaki tarafsız konumu nedeniyle Türkiye’nin Yahudiler için güvenli bir geçiş koridoru olduğu hatırlatılıyor.
 - Türkiye tarihinin hiçbir evresinde “Yahudi sorunu” ya da “antisemitizm” gibi kavramların mevcut olmadığı vurgulanıyor.
- İki ülke arasındaki yakınlaşmanın iyi anlaşılması açısından bu tarihi bilgilerin önemli olduğu belirtiliyor. Geleneksel bölgesel işbirliklerinin belirli bir konu/amaç ortaklığı üzerine kurulmuş, geçici ortaklıklar olduğu ifade edilirken Türkiye-İsrail ilişkilerinin bundan daha fazlası olduğu belirtiliyor.
- Türkiye-İsrail ilişkilerinin karşılıklı bir güvene dayalı olarak gelişmesi gerektiği aşağıdaki gerekçelerle açıklanıyor:
 - (a)simetrik güvenlik tehditlerini ve zorluklarını içeren bölgesel dinamikleri yönetmek
 - Enerji tedarik rotalarının çeşitlendirilmesi ve daha fazla güvene alınmasına duyulan ihtiyaç
 - İslamofobi ve Antisemitizmle ortak mücadele
- Yazı boyunca Türkiye-İsrail ilişkilerinin bölgedeki kötü niyetli aktörler ve onların faaliyetleriyle mücadele etme noktasında önemli olduğu vurgulanıyor.

- Ayrıca iki ülke arasındaki ilişkilerinin potansiyelinin MENA bölgesiyle sınırlı olmayıp Kafkaslar, Orta Asya ve Sahra Altı Afrikası gibi bölgeleri de etkileme imkânı olduğuna değiniliyor.
- İki ülke arasında, terörün tüm biçimleri ve tezahürleriyle mücadeleye özel olarak odaklanan daha güçlü bir bölgesel güvenlik iş birliğinin, her iki ülkenin de ulusal güvenliğine katma değer sağlayacağı aktarılıyor.
- Günümüzde büyük güç rekabetinin baskın eğilim olduğu belirtilerek büyük güçlerin güvenilir müttefik arayışının bölgesel ittifakları daha kıymetli hale getirdiği ifade ediliyor:
 - Devletler arasındaki bölgesel iş birlikleri, devletlerin kendi güvenliklerinin daha iyi konumlandırılması ve çıkar çatışmalarının teşkil ettiği tuzaklardan uzak durmaları açısından avantajlar sağlıyor.
 - Bu açıdan Türkiye-İsrail yakınlaşmasının ABD tarafından teşvik edilmesi gerektiği ifade ediliyor.
- Yeniden başlayan Türkiye-İsrail yakınlaşmasının, Ortadoğu'daki büyük güç rekabetinden kaynaklanan gelişmeleri de şekillendirecek bir oyun değiştirici olacağı belirtiliyor.
- Türkiye-İsrail arasındaki yakınlaşmanın doğal gaz sektörü açısından da önemli bir dönüm noktası olabileceği aktarılıyor.
- Filistin meselesi noktasındaki ihtilafların bir gecede ortadan kalkmıyacağı ancak iki ülke arasındaki jeostratejik çıkarların yakın ve çok katmanlı bir ortaklığı zorunlu kıldığı ifade ediliyor.

“İnceleme: Bennett Hamas’a Para Transferini Bitirdi mi?” başlıklı yazıda İsrail Başbakanı Bennett’in “Hamas’a nakit akışını durdurduk” minvalindeki açıklamasının doğruluk payı araştırılıyor:^[4]

- **İncelemede Gazze’ye para transferi noktasında şu noktalara temas ediliyor:**
 - Gazze’ye 2012 yılından bu yana İsrail’in rızasıyla fon aktarılıyor ancak 2018 yılından itibaren paralar Gazze’ye nakit valizleri şeklinde girmeye başlamıştır.
 - 2021 yılında Katar, Gazze’ye 30 milyon dolar hibe edeceğini açıklamıştır.
 - 2021 yılında göreve gelen Bennett hükümeti, 30 milyon dolarlık hibenin ihtiyaç sahibi aileler ve enerji üretimi için ayrılan 20 milyon dolarlık kısmına karşı çıkmazken Gazze yönetimi ve memurların finansmanı için ayrılan 10 milyon dolarlık kısmın hibe edilmesine karşı çıktı.
 - Ancak bu 10 milyon dolarlık fonun transferini hakiki manada engelleyemedi. 10 milyon dolarlık bu kısım nakit olarak transfer edilmiyor. Ancak her ay Mısır’dan Gazze’ye 10 milyon dolar değerinde benzin girişi sağlanıyor. Gazze yönetimi ise bu benzinin satışından elde edilen geliri kullanıyor. Mısır’dan Gazze’ye transfer edilen benzinin finansmanı ise Katar tarafından sağlanıyor.
- Geçtiğimiz günler Bennett liderliğindeki hükümet koalisyonu, Idit Silman’ın istifasıyla mecliste çoğunluğu kaybetmiş ve ana muhalefet lideri Netanyahu ile Başbakan Bennett arasındaki tartışmalar alevlenmişti. Başbakan Bennett’in Katar hibelerinin Gazze’ye transferi noktasındaki yeni sistemi “Gazze’ye para transferini engelledik” şeklinde lanse etmesi, kamuoyunda Netanyahu’ya karşı söylem üstünlüğü oluşturma çabası olarak yorumlanabilir. Ancak Globes gazetesi tarafından hazırlanan bir inceleme Bennett’in bu sözlerinin gerçeği yansıtmadığını ortaya koyuyor.

“Mescid-i Aksa’da Gerilim: İsrail Bir Anda Arap Devletleriyle İlişkilerinde Geriye Gitti” başlıklı yazıda aşağıdaki hususlar dile getiriliyor:[5]

- Cuma günü Mescid-i Aksa’da yaşanan olaylar, Hamas ve diğer Filistinli gruplar açısından bir başarı olarak nitelendiriliyor.
- Mescid-i Aksa’da gerilimin tırmanmasında Al-Jazeera ve El-Ahbar gibi basın kuruluşlarının yayın politikalarının etkili olduğu iddia ediliyor.
- Olayların ardından Ortadoğu’da İsrail’i kınayan ortak bir cephenin ortaya çıktığı ifade ediliyor. Ürdün, BAE ve Bahreyn gibi ülkelerin dahi olayları Mescid-i Aksa’ya saldırı ve ibadet edenlere yönelik saldırı olarak niteleyerek şiddetle kınadıkları belirtiliyor.
 - Bu kınamalar göz önünde bulundurularak İsrail’in Negev Zirvesinde ciddi bir diplomatik ilerleme kaydedemediği ifade ediliyor.
 - İsrail’in, Husilerin Suudi Arabistan’a yönelik saldırılarını kınadığı ancak Suudi Arabistan’ın İsrail’e yönelik saldırıları kınamadığı ayrıca hatırlatılıyor.

Referanslar:

1. <https://www.inss.org.il/publication/yemen-war/>
2. <https://dayan.org/content/u-turn-israeli-turkish-relations-fall-ikhwanism-and-rise-abraham-accords>
3. <https://dayan.org/content/turkiye-and-israel-optimism-must-prevail>
4. <https://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1001409029>
5. <https://www.israelhayom.co.il/news/world-news/middle-east/article/10071356>

ANADOLU YAKIN DOĞU ARAŞTIRMALARI MERKEZİ
مركز الأناضول لدراسات الشرق الأدنى
ANADOLU CENTER FOR NEAR EAST STUDIES

www.ayam.com.tr

ayam@ayam.com.tr

+ 90 212 487 00 01

Bahçeşehir 1. Kısım Albatros Sk.
Villa No:2 34488 Başakşehir/İstanbul